

Ö Y K Ü

iki aylık öykü dergisi yıl: 10 sayı: 61 şubat-mart 2014

dosya:

Çağdaş Kazakistan Öyküsü-2

• aykut ertuğrul • ayşe bağcivan • baturjan momışulı • berdibek sokpabayev • berik şahanov
• bülent kurtoğlu • cemal şakar • cumabay şaştayulı • cüsipbek aymavitov • demet soysal • emine batar
• ertan örgeç • güljahan orda • handan acar yıldız • hasan aycın • hasibe çerko • ıbray altınсарın
• ishak yetiş • kamil yıldız • mehmet kahraman • merve k. kurt • mihriban i. karatepe • mirjakıp dulatov
• müzeyyen çelik • nagihan şahin • nağaşibek kapalbekulı • necati mert • necip tosun • nilüfer altunkaya
• numan altuğ öksüz • nurettin durman • ömer küçükmehmetoğlu • rozatay • saken seyfullin
• selvigül kandoğmuş şahin • turısbek savketayev • yavuz ahmet koç • yunus develi • zeynep hicret

61

HECEÖYKÜ'DE BU SAYI

ÖYKÜ GÜNDEMİ

İshak Yetiş	<i>Öyküye Nobel</i>	3
Mihriban İnan Karatepe	<i>'Süvârisiz Siyah Bir Af'</i>	4
Mehmet Kahraman	<i>Güneş Yaralarımızı Yakıyor; ya Edebiyat?</i>	7
Emine Batar	<i>Kayıtlı Saatler-III</i>	8
Yavuz Ahmet Koç	<i>Türk Romanında Erkek</i>	10

ÖYKÜLER

Necati Mert	<i>Kütüphane</i>	13
Cemal Şakar	<i>Göl</i>	16
Mihriban İnan Karatepe	<i>İlhamî Perisi</i>	19
Yunus Develi	<i>Karınca Vadisi</i>	22
Kamil Yıldız	<i>Ziyaret/Evet, Efendim</i>	29
Aykut Ertuğrul	<i>Gölge... O Girdap O Fırtına!</i>	33
Hasibe Çerko	<i>Bir Karanlık Kuş İçi</i>	38
Handan Acar Yıldız	<i>Hi(Yer)Arşi</i>	43
Zeynep Hicret	<i>Bekçinin Düdüğü</i>	45
Merve Koçak Kurt	<i>Kâğıt Kesiği</i>	51
Nilüfer Altunkaya	<i>Avlu</i>	55
Nagihan Şahin	<i>Dokuzdolambaç</i>	61
Nurettin Durman	<i>Nimet Abla</i>	66

Hasan Aycın	<i>Çizgi</i>	69
-------------	--------------	----

DOSYA

ÇAĞDAŞ KAZAKİSTAN ÖYKÜSÜ-2

Güljahan Orda	<i>Bağımsızlık Yıllarındaki Kazak Öyküsünün Edebî Ufku</i>	71
Ömer Küçükmehmetoğlu	<i>Berik Şahanov'un Öyküleri ve Sanatı Hakkında Bir Edebî Tenkit</i>	78
Rozatay	<i>Franz Kafka Edebiyat Ödülü'nün Sahibi</i>	
	<i>Kazak Yazar Tölen Abdik...</i>	83
Bavurjan Momışulı	<i>Zavallı Albay</i>	88
Ibray Altın Sarın	<i>Altın Çekirdek</i>	89
Berdibek Sokpakyayev	<i>Yol</i>	90
Cüsipek Aymavıto	<i>Birbirini Yem Yapma</i>	92
Saken Seyfullin	<i>İki Buluşma</i>	93
Mirjakıp Dulatov	<i>Kürk Hayırlı Olsun</i>	96
Berik Şahanov	<i>Maksut Ağabeyim</i>	98
Turısbek Savketayev	<i>Kemik</i>	107
Cumabay Şaştayulı	<i>Arazi Taksimcisi</i>	122
Nağaşibek Kapalbekulı	<i>İskelet</i>	128

ÖYKÜLER

Emine Batar	<i>Geberik</i>	142
Mehmet Kahraman	<i>Deli Bülbül</i>	148
Ayşe Bağcıvan	<i>Teyzem</i>	154
Müzeyyen Çelik	<i>Hiyaluronik Dönüşüm</i>	157
Numan Altuğ Öksüz	<i>Bulut</i>	160
Bülent Kurtoğlu	<i>Naime Erkovan'la Söyleşi...</i>	165
Selvigül Kandoğmuş Şahin	<i>Hasibe Çerko ile Yazma Serüveni ve Öykü Kitapları Üzerine Söyleşi</i>	168

Necip Tosun	<i>Doğu'nun Şiirsel Hikâyesi: Mesnevi</i>	175
Ertan Örgen	<i>Cemal Şakar'ın Mürekkep'indeki Kara Gerçeklik</i>	181

KİTAPLIK

Demet Soysal	<i>Tarumar</i>	189
Handan Acar Yıldız	<i>Hayatı Kurgulamak</i>	191

Ö Y K Ü
İki Aylık Öykü Dergisi

YIL: 10 SAYI: 61 ŞUBAT-MART 2014

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri
Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/Ankara

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr
e-mail: hece@hece.com.tr

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** www.sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20
K. Karabekir Cad. Ali Kabakçı İş Hanı No:85/2
İskitler/ ANKARA

2014 Yılı Abone Bedeli:
Yıllık: 50 TL.
Kurumlar İçin: 150 TL.
Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582
Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.01.2014

İSHAK YETİŞ

ÖYKÜYE NOBEL

2013 yılı Nobel Edebiyat ödülü Kanadalı öykü yazarı Alice Munro'ya verildi. “Çağdaş kısa öykünün ustası” diye nitelenen yazara ödül; ‘gündelik hayatın içinden yakaladığı büyüleyici ayrıntıları ustaca öyküleştirmesi’ dolayısıyla verilmiştir. 2013’ten geriye doğru bakıldığında, Nobel Edebiyat ödülü, ilk kez öykücü olmakla tanınan bir yazara verilmiştir. Zaten ödülün gerekçesinde de; “hayatın ayrıntılarının ustaca öyküleştirmesi”ne vurgu yapılmıştır.

Daha önceki yıllarda öykü de yazan çok sayıda romancıya bu ödül verilmişti. Ancak o ödüller yazarların tüm yapıtları göz önünde tutularak verilmekle birlikte o yazarların romanları öykülerinden daha önde durmakta, romancılıkları, öykü yazarlıklarından daha fazla önemsenmektedir. Bu anlamda Nobel Edebiyat ödüllerine tarihsel süreç içinde bakarak bir değerlendirme yapmak yararlı olabilir. Ödüllerin verilmeye başlandığı 1900’lü yılların başında, 1907’de sekizinci Edebiyat ödülünün sahibi Rudyard Kipling olmuştu. Kipling’e ödül; “ güçlü gözlem, özgün betimleme yeteneği ve olağanüstü anlatı yeteneği” dolayısıyla verilmiştir. Kipling şiir yanında, roman ve hikâye de yazmıştır.

Nobel Edebiyat ödülünü 1909’da alan Selma Lagerlöf; “canlı hayal gücü” vurgusuyla ödüle değer görülmüş, hem roman hem de öykü yazmıştır. Ertesi yıl ödülün Paul Heyse’e “anlatımındaki yetkin sanatkarlık” nedeniyle verildiği açıklanmıştır. Heyse de hem roman hem de öykü yazarıdır.

1934 yılı ödülü İtalyan tiyatro yazarı Luigi Pirandello’ya; “drama ve betimleme sanatındaki cesur ve becerikli yazımı” için verilmiştir. Pirandello roman ve kısa öykü de yazmıştır.

1946’da ödülü Hermann Hesse almıştır. “Üslûbundaki yüksek kalite” ödülü almasında etkili olmuştur. Hesse romanlarındaki ruhçuluk ve Doğu bilgeliği ile dikkatleri üzerinde toplamıştır. O öykü ve şiir de yazmıştır.

ÖYKÜ GÜNDEMİ

Ödül 1949'da William Faulkner'a verilmiştir. Faulkner romanlarıyla ünlenmiş, ancak öyküleri de dikkate değer bulunmuştur. "Modern Amerikan romanına sanatsal, etkili ve eşsiz katkıları olmuştur."

1954 yılında Nobel Edebiyat ödülüne Ernest Hemingway; "anlatı sanatındaki ustalığıyla" değer görülmüştür. Gazeteciliği, renkli kişiliği ve romancılığıyla ünlenen yazar, öyküleriyle de ustalığını kanıtlamış, anlatım tekniğiyle hem dönemindeki hem de daha sonraki yazarları etkilemiştir.

Albert Camus; "vicdanın sesi olduğu" için 1957 yılı Nobel ödülünü almıştır. O, arka arkaya gelen iki dünya savaşında insanî değerler bakımından sınıanmış Avrupa insanının ve Batı düşüncesinin gelip tıkanıdığı yeri 'saçma' nitelemesiyle adlandırmıştır. İnsanlığa söyleyecek fazla bir sözü müz kalmadı, demektedir sanki. Camus'nün öyküleri de böyle okunabilir.

'Drina Köprüsü'nün yazarı İvo Andrić 1961'de; "güçlü destansı dili" dolayısıyla Nobel ödülüne değer görülmüştür. Yazarın, içinde öykülerinin de yer aldığı birçok kitabı Türkçeye çevrilmiştir.

1970 yılında Nobel Edebiyat ödülünü; "etkisi büyük çalışmaları" için alan Soljenitsin, uzun süre romancılığından çok siyasal tutumu ve komünizme karşı yazdıkları ve söyledikleriyle gündemde yer aldı. Romanlarının ve öykü kitaplarının çoğu Türkçeye çevrildi.

1972'de ödülü Alman Heinrich Böll almıştır. Ödül verilirken; "Alman edebiyatının yenilenmesine yaptığı katkı" dikkate alınmıştır. Böll romancı olmakla birlikte öykü de yazmıştır. Birçok kitabı Türkçeye çevrilmiştir. Öykülerinden seçmelerin yer aldığı "Savaş Bitince" kitabının Türkçe çevirisi, daha Nobel almadan önce, 1966 yılında, İstanbul'da yayınlanmıştır.

Elias Canetti, 1981 yılında; "sanatsal gücü ve düşüncelerinin zenginliği" dolayısıyla Nobel Edebiyat ödülünü almıştır. Canetti'nin roman, oyun ve toplumbilim çalışmaları yanında öyküleri de bulunmaktadır.

Ertesi yıl Nobel'i Gabriel Garcia Marquez almıştır. O, "hayal gücünün zengin dünyasında oluşmuş, fantastik ve gerçekçi yazının bir arada bulunduğu romanları ve kısa öyküleri için" bu ödüle lâyık görülmüştür.

1988 yılında ilk kez bir İslâm ülkesinden, Mısır'dan bir yazar, Necip Mahfuz Nobel Edebiyat ödülünü almıştır. Mahfuz; "dünya çapında kabul görecektarzd bir Arap tahkiye sanatını kuran, açık gerçeği gözlemle, muğlak olanı duyumsatarak ayrıntıyı ince ince işleyen çalışmalarıyla" ödüle lâyık görülmüştür. O romanlarında ve öykülerinde sokaktaki Mısırlıyı, çok sevdiği Kahire'yi anlatır.

Nobel Edebiyat ödülü alan yazarlardan öykü yazarları böylece ilk ödül alandan bugüne doğru arka arkaya sıraladığımız zaman 2013 yılında bu ödülü alan Kanadalı öykücü Alice Munro farklı bir yerde durmaktadır. Kuşkusuz Necip Mahfuz gibi, Marquez gibi öykü de yazan romancılara, ödül verilmesinin gerekçeleri arasında öykü yazarlıklarına da değinen ifadeler yer almaktadır. Ancak Munro ile ilk kez bir öykü yazarı "öykü yazımındaki ustalığı" gerekçe gösterilerek Nobel Edebiyat ödülü almıştır. Elbette Nobel ödülü almayan Borges gibi usta öykü yazarları da vardır. Umarız Munro'nun aldığı ödül öykü yazarlarına ve öykü kitaplarına ilgiyi artırır.

MİHRİBAN İNAN KARATEPE

'SÜVÂRİSİZ SİYAH BİR AT'

Başlığımız, Akif Hasan Kaya'nın '*Islak Kibritler*' adını verdiği ilk öykü kitabında yer alan '*Siyah At*' başlıklı öyküsünden...

Yazarın siyaha tutkunluğu kitap boyunca gözden kaçmıyor. Adı sadece '*Siyah*' olan başka bir öyküsü daha var.

Siyahlı imgeler '*Kurt*' öyküsünde de karşımıza çıkıyor: "*Siyah kurt*" diyecekti, 'senin siyah kurdun yok mu? Ona sor, söyler gerçeği.' (s.77)

Ve '*Kursunkalem*' öyküsünde; "*Kayadan siyah bir gül çıkıyor! gülün dikenini uzuyor, uzu-*

yor/ çelikleşiyor/ rüzgâr, güllün yapraklarını sallayamıyor.../ Tarraka başlıyor..." (s.123)

Bazen benzer imgeler etrafında döner dururuz... Bu iyi bir şey mi bilmiyorum. İlk kitaplar için kötü bir şey olmasa gerektir herhalde. İlk tecrübelerde -yazarın yaşına başına bakmaksızın- bir tarzın ortaya konduğunu değil bir tarzın arandığını düşünürüz genelde. Ve yazarın anlatmakta ısrar ettiği temalar, altını çizdiği biçimler, bu içerik ve biçimin oturtulduğu kurgular, vücut bulduğu dil v.s. kendinden emin bir duruş arz ediyorsa böylesi kitapların ilk kitap acemiliğine teğet geçtiklerini bile düşünebiliriz. *Islak kibritler* de onlardan biri...

'Siyah At' öyküsünü merceğe alarak bir bakalım o hâlde; 1K 5N kuralı öykü türünde de işimize yarar mı?

Bir avcımız var; -hobi olarak bu işi yaptığını avcılık, nişan alma, ateş etme üzerine verdiği detaylardaki iştahat anlıyoruz- köyünün tepelerinden birinde, meşe ağaçlarının olduğu bir ormanda, av sonrası yorgunluğunu atmış evine dönerken rahatsız edici bir kokunun peşine düşüyor ve çalılar arasında bir at ölüsüyle karşılaşiyor; siyah bir at. Olan-biten sadece bu. Öykü kişinin tümüyle edilgen olduğu bu olgu karşısında nasıl bir 'etkinlik' kazandığını, yazarın bu kaba gerçekliği nasıl kurmaca gerçeklik katına yükselettiğinin cevabı ise öykünün kendisinde.

Köy yerinde, ormanlık bir arazide bir hayvan ölüsüyle karşılaşmak olası bir durumdur. Yazarın bu sıradan durumu, üzerinde düşünülmesi gereken bir durum katına çıkarmak istemesi sıradanlıktaki hikmeti arama, karakterine -dolayısıyla okuruna- aratma çabası olarak düşünülebilir. Karakter önce atın niçin öldürülmüş olabileceğini düşünür. Onun ağır arabaları çekmekten yorulmuş artık işe yaramadığı, hasta ve yaşlı olduğu için şakağından vurularak öldürülmüş bir sütçü beygiri olduğunu varsayar. Onun hayatı üzerine başka ihtimaller geliştirir, handiyse kendini atın yerine koyar ve bir süvari atı olarak daha iyi bir hayat ve asil bir ölüm hâyâl eder onun için. Her iki durumda da geriye kalan aynıdır:

"Geriye kalan; bir attan geriye ne kalırdı ki... Öksüz bir gem, yamuk bir muh, birkaç eski nal..." (s.62)

Hüznün hakim olduğu bu satırlarda Mehmet Akif Ersoy hicvinden eser yoktur. Fakat bilinçaltımız alttan alta;

"Bir insan öldü mü ondan kalacak eseri, Bir eşek göçtü mü ondan da nihayet se-meri" dizelerini hatırlamadan edemez.

Sonra avcı karakterinin gözü, köyün girişindeki 'virane ev'e takılır; 'bacasına tüne-miş bir baykuş'tan başka bir hayat belirtisi taşımamaktadır. Halk arasında baykuş konan evlerden bir ölü çıkacağına dair oluşmuş eski bir kanaati hatırlarız. Uğursuzluk satır aralarında ufak ufak gezinir. Hayvan ölümünden sonra metne giren bu detay bilinçaltımızda eşyanın ölümü olarak da yankı bulur, mezarlık ziyaretiyle fanilik vurgusu daha da somutlaşır. Karakterin yolu mezarlığın yanından geçiyordur ve karakterimiz dedesinin mezarına yaklaşır, mezarlığın üstü tabiatın ölümüne yeni ve yine bir vurguyla; 'gazel olmuş' sonbahar yapraklarıyla doludur.

Yeri gelmişken A. Hasan Kaya öykülerinin dili itibariyle eskiye bağlı bir metin olmadığını ancak sonbahar yerine 'hazan'; kurumuş yapraklar yerine 'gazel olmuş nevrular' tercihi olduğu gibi, dil tutumunda tümüyle yenilikçi olmaya çalışmadığını da söylemek gerekir.

Buraya kadar her şey olağan, neden-sonuç ilişkisine bağlı bir olay örgüsü kıvamında ilerlemişken birden zaman bükülür. Hem öykü kişinin hem okur olarak bizlerin rüya mı, hayal mi olduğunu ilk bakışta/okuyuşta kestiremediğimiz bir durum gerçekleşir.

"Kulağına dörtmala koşan bir atın nal sesleri çalındı. Uzak ve derin! Uzakta, toprak yolun tozu savruluyordu. Nal sesleri, toz bulutu ile birlikte yaklaşıyordu." (s.63)

Öykümüz nasıl başlamıştı? Karakterimiz, 'gözlerini ovuşturarak' bir ağaca yaslanarak yaptığı şekerlemeden uyanıyordu. Sonra kısa bir mezarlık ziyareti ardından dinlenme ihtiyacıyla onu tekrar sırtını bir ağaca yaslamış

vaziyette bulduk. İlkinde ‘meşe ağacı’na yaslanmışken, ikincisinde ‘badem ağacı’ni tercih etmişti. Mahalli renkleri yeri geldikçe yansıtan bir öykücü olarak A. Hasan Kaya, bu öyküsünde bile isteye ‘renk vermemeye’ özen göstermiş benziyor. ‘*Gaz Lambası*’ öyküsünde Sivas Garı’ndan, Bakırcılar Çarşısı’ndan gerektiği kadar bahsetmişken, ‘*Siyah At*’ öyküsünde köyün adı bile metinde geçmediği gibi ait olduğu coğrafyanın belirleyici özellikleri de işlenmiyor. Her türlü iklimde rahatça yetiştirebilen meşe ve badem ağaçları coğrafyayı belirlemekten ziyade, ağaç olarak özellikleri itibarıyla bilinçaltımıza yatırım yapıyorlar. Av sırasında yaslanılan meşe, dayanıklı bir ağaç olarak ‘dayanılan her şey’i temsil ederken, mezarlık çıkışı badem ağacı vurgusu çiçekli-yemimli bitki olması itibarıyla sanki ‘yeniden doğuş’u simgeliyor. Belgesel tadında uzun uzadıya dış mekân betimlemeleri yerine ayıklayıcı bir mantıkla metne giriyor eşyaya dair bütün detaylar. Yani ‘tüfek’ patlamayacaksa okura gösterilmiyor. Şakağın vurulmuş bir at gösterilmişse eğer film başa sarıyor, hem de nasıl; “*Şakağına doğru derin bir karanlığın uzanması...Tetiğin düşmesi...Yayın gevşemesi...Boşta kalan pimin ileri atılması...Kapsülü ezerek ateşlemesi...Barutun yanması...Tapa ile sıkıştırılan havanın, barutun yanması ile büyük bir basınç oluşturmaması...*” (s.61)

Ölü attan geriye ‘öksüz bir mih’ kalmışken, öykü karakteri tam da mezarlık çıkışı badem ağacına sırtını verdiğinde hayatının muhasebesi olacak bir yanılısamanın içine düşüyor. Öykünün konusu aslında atın ölü mü değil, hatta ölüm de değil bizatihi hayat olan bir öykü. Ve hayat an’larda birikiyor.

Kendini böylesi anlarda keşfeden karakterler de asla hasta ruhlu, dengesiz, saplantılı, karanlık duyguları ya da korkunç eylemleri olan sıradışı kişiler değil aramızdan birileridir. Bir demiryolu işçisi, bir gazeteci, bir esnaf, bir asker, bir öğretmen, köylü ya da şehirli, genç ya da yaşlı, çocuk... Farklı kesimlerden farklı insan hikayeleri.

Hatta diyebiliriz ki A. Hasan Kaya öyküsü, geçmiş ve gelecekte salınıp duran yek-pare bir zaman içinde, kişinin kendini keşfettiği ve dolayısıyla içinde bulunduğu durumu tanımladığı anların bulunup çıkartıldığı, yorumlandığı, bilinç sıçraması temelli bir öyküdür.

Fısıltı öyküsünde, öykü kişinin; “*Dalgın dalgın bakarken, oltanın ucunda kendisini çirpınırken görüyor...*” (s.35) olması gibi o anlar öykülerin nabzının attığı yerlerdir.

Bilincin parladığı ‘o an’ bizi her şeyi yenden düşünmek zorunda bırakır. Anlatılan ‘anlatılmış’ olmaz her defasında, okur olarak ‘sil baştan’ yaparız. Eldeki verileri tekrar değerlendirmek, okura bilinç düzeyinde ‘interaktif’ bir okuma imkânı sunar. Yapbozun parçalarını birleştirip bir resim ortaya çıkardığımız halde, bakış açımızı değiştirmezsek gerçekte resmi göremeyeceğimizi de anlarız. Bakışı ortaya çıkarmaktır asıl önemli olan. Bakmasını bilmektir... Bu bağlamda ‘*Bir Kış Masalı*’ öyküsünde aranan Yusuf imgesi, öykü kişisi dedenin torununa yönelttiği bir soru olmaktan çıkar, okura sorulmuş bir soruya dönüşür; “*Şimdi söyle bakalım; Yusuf nerdeymiş?*” (s.58)

Bu bağlamda A. Hasan Kaya, meselesi olan bir öykücüdür. ‘Dert ağlatır, aşk söyler’ hesabı sadece bir oyun, bir dil egzersizi olsun diye kurmaz öykülerini. Kurmacanın kuru hatrı değil ‘Hakk’ın hatrı âli’ dir, ona göre. ‘*Pansiyon*’ öyküsünün giriş cümleleri öykünün öykü içinde ne olduğunun dillendirildiği cümleler olarak okunmalıdır:

“*Her şey bir hikaye miydi, bir kurgu muydu*” diye sordu.

“*Hayır. Yani evet! Hem öyle, hem de değil.*” (s.125)

Neden başlıkta ‘*Süvarisiz*’ vurgusu yaptığımızı şimdi söyleyelim o halde: Her öykünün bir anlatıcısı olmakla birlikte bir okur olarak metinle yüz yüze hissediyorsunuz kendinizi. Sanki aracısız duygulara dokunuyorsunuz. Zamanın hızını ancak dondurulmuş zamanlarda anlayabileceğinizi; durup düşünebileceğinizi, düşünce duracağımızı, düş’le düşüneceğinizi,

düşlere düşeceğinizi... ve yazmak kadar okumanın da ‘durup düşünmek’ olageldiğini...

Ve imgelerin yelesinden kopan bir rüzgâr, sizi de sarıyor sanki...

MEHMET KAHRAMAN

**GÜNEŞ YARALARIMIZI
YAKIYOR; YA EDEBİYAT?**

Edebiyat yaralarımızı sarabilir mi?

Aykut Ertuğrul’un *Mümkün Öykülerin En İyisi* adlı kitabındaki ‘Güneş Yaralarımızı Yakıyor’ öyküsünü okuduğumda aklıma gelen ilk soru bu oldu. Çünkü okuduğumuz öyküler yaralarımıza değdiğinde kanatıyordu. Gerek toplumsal gerekse kişisel travmalar yeniden hatırlandığında, aradan ne kadar süre geçmiş olursa olsun ilk günün tazeliğini koruyor; içimizde bir buruklukla telafisi mümkün olmayan yarattığı his, kartopunun çığa dönüşmesi gibi ölünceye dek içimizde yuvarlanıp duruyordu. Öyleyse tekrar soralım; edebiyatın yaralar üzerindeki etkisi nedir?

Edebiyat toplumdan ayrı düşünülemez. Yazar ve okur onun bir parçasıdır. Bireyi veya toplumu etkileyen olaylar doğal olarak edebi eserlerin de konusu olur; onun acısı, sevinci, hüznü, başarısı, kayıpları... Yazar bu açıdan çağının tanığıdır, gördüğünü, duyduğunu kendi süzgecinden geçirerek yansıtır. Okursa kendisine sunulan metinde birikimlerinin de yardımıyla kendi anlamını bulur veya oluşturur. Her ilişkide karşılıklı bir etkileşim olduğundan hareketle, yazar ve okur arasında böyle bir etkinin olması kaçınılmazdır. Bir bakıma edebiyat, okur ve yazar arasındaki bu gizli ilişkiden doğar.

Bu ilişkiye ne yüklediğimiz önemli; yoksa okuduğumuz metinler birer boş zaman aktivitesi olmaktan öte geçmezdi. Oysa bir romanın, bir şiirin, bir öykünün bize söyleyebileceği çok şey var. Bu bazen bir cümledir, bazen bütüne yayılmış ve bizi derinden yakalayan bir duygu. Edebiyatın insana dönük en

önemli yönü bu bence; sanatsal zevkin yanın-da, anlam oluşturmak ve oluşturduğu anlamı tekrarlayarak tedavülde kalmasını sağlamak. “Sanat, bir tabloyu seyrettiğinizde ya da bir kitabı okuduğunuzda ruhumuzda olup biten bir olaydır.” der Ortega, *Sanatın İnsansızlaştırılması*’nda. Ruhumuzda olan şey nedir? Mesela, ‘Güneş Yaralarımızı Yakıyor’ öyküsünü okuduğumuzda ne hissettik? Bir patlama olmuş, her taraf kan ve barut kokuyor. Kaybedilmiş zamanlar. Ölenler. Geri gelmeyecek olan hayat... Yazar, ülkemizin yıllardır yaşadığı terör sorununu ve onun tükettiği hayatları “son an hatırlayışıyla” öyküleştirmiş. “Yalanmış. Ruhunu Azrail’e teslim etmeden görüp göreceğin tek bir ânı meğer. O tek ânı yaşamak için doğmuşuz. Tek bir an...” cümlesiyle o hayafı ana odaklanıyoruz. Bu an hepimizde başka başka tezahürleriyle karşımıza çıkar; fakat herkesin kendi özel ‘an’ı vardır yaşamında köklü değişiklik yaratacak. O anın üzerinden yıllar geçmiş, yaralar sarılmıştır. Öyleyse niye hatırlar insan o günü, saati, dakikayı? Her hatırlayışta neden aynı sızıyı yaşar? Neden önünü alamadığı pişmanlık, hayıflanma, üzüntü katlanarak sürer gider içinde?

Gerçekler tek boyutlu ve tek zamanlı değildir. Aynı olayı kaç kişi görmüşse o kadar gerçek ve o kadar da ayrı bir zaman vardır. Yoksa aradan yıllar geçtiği halde niye kederlenir insan? Bunun cevabı ruhumuzdadır. O bir iç yarasıdır. Telafisi mümkün olmayan şeydir. Hangimizin yok öyle anları? Okuduğumuz öyküler bizi içimizden yakalayıp sürüklemiyor mu? İdeolojik çatışmalar, devletin dayattığı yaşam anlayışı, terörün kararttığı hayatlar, toplumsal baskı sonucu kendi varoluşunu yaşayamayanlar... hemen hepimizin içindeki bir yarasına denk geliyor ve degen yeri kanatıyor.

Öykücüler odaklandıkları noktaların yeniden hatırlanmasını sağlıyorlar bir bakıma. Belki bir yüzleşme, belki bir iç dökme; sonuç ne olursa olsun yazılan her öykü tarihe bırakılan bir not hükmünde. Yıllar sonra bir okur bugünün öykülerini okuyacak. Neler hissedecek? Nasıl anlam yükleyecek okuduklarına? Buradan hareketle öyküye bir misyon yükley-

diğimiz anlaşılmasın. Öykü elbette kendi bütünlüğü içinde ve kendi kurallarıyla öykü olur; yazar bunu bilerek kurar öyküsünü; ya okur? “Yazar bir şey yazar, okursa her şeyi okur.” demişti Alberto Manguel bir söyleşisinde. O nedenle okurun zihninde ve ruhunda mutlaka bir şeyler kalacak; bir söz, bir his, bir anlam... Yaşamadığı halde o yaranın ateşiyle sarsılacak. Bu, insan olmakla alakalı bir durum ve insan yaşananlara duyarsız kalamaz.

Güneş nasıl ki dış yaralara temas ettiğinde yakıyorsa, hatırlayış da iç yaraya değdiğinde yakmaya başlar. Yazarın dediği gibi o ‘tek bir an’ mıdır, yoksa o anı bütünleyen başka etmenler de var mıdır, bilemem ama insanın insana kırdırıldığı, hayatı çekilmez kılan, eziyet haline getirilen, içte bir ukde olarak kalan, insanca yaşanmadan biten bir ömür söz konusudur ortada. Sadece terör olayları değil, karşısındakine tahammül edemeyen bütün anlayışlar için bu böyledir. O bir ‘an’ hayatın bütününe etki etmektedir.

EMİNE BATAR

KAYITLI SAATLER-III

1981

Bir çocuk yalnız olduğunu düşünmez. Bulutlara bakar: Yeleleri rüzgârda savrulan aslanlar görür. Ağaçların dostluğuna güvenir, onlara bağlanır. Yere çizilen bir çizgi oyununda sınırlanan alan içinde zıplar durur. Bir topun dostluğuna tereddütsüz inanır. Çocuk –doğası gereği- saf düşünmeye mecburdur. Beyaz kâğıt üzerinde siyah çizgiler bırakarak ilerleyen kurşun kalemin aslında sessizce konuştuğunu bilir: Ancak konuşan bir varlık iz bırakmak ister.

İşte bu yüzden bir çocuk asla yalnız değildir.

Ellerindeki çizgileri bile bir oyun aracı olarak görüyorsa, dünya onu yalnız bırakmak için ne yapabilir?

Çeşme başında oturan nine kırışmış yüzündeki ağır bıkkınlık ifadesiyle suyun içinde dolaşan çocuğun ince bacaklarına bakıyor. Su, çocuğun ayaklarında taze bir serinlik bıraktıkça yaşlı kadın kendi çocukluğunu hatırlıyor. Aynı sularda dolaşmış kendi ayaklarını... Gittikçe eskiyen ömrüne kulak verdiği için canı sıkılıyor birden. Yaşlandığını unutmak için kalkıyor ve toprak yolda adımlarını seyreterek yürüyor. Ne yazık ki kurtulamıyor kendinden. İhtiyarlığı kadınla eş zamanlı yola düşüyor: Hemen yanında, hatta içindeki gizli bir odacıkta.

“Hapsettiklerin özgür olur bir gün.” Sesler yükseliyor ve kadının kulaklarına baskı yapıyor.

“O zaman hapsolan sen olursun!” Kadın adımlarını sıklaştırıyor.

Komşu kadınlardan birini görüyor, lüzumsuz birkaç soru soruyor. Onun sorduğu sorulara cevap veriyor. Sonra yeniden ayaklarına bakıyor.

Gitmek zorunda.

Çocuk hâlâ suyun içinde, yaşlı kadına bakıyor.

Kadın, çocuğun bakışlarının sırtına saplanmış ağırlığını hissedip dönüyor.

Bunları düşünmüyordum, yaşıyordum. Tam o sırada şiir bana göründü ve gülümsedi.

O zamanlar ellerimi, ayaklarımı ve kalbimi her sabah uyandıgımda yerli yerinde buluşum tuhaf geliyordu. Oysa asıl tuhaf olan onları birden bire bulamamak değil midir? Başka tuhaf şeyler de vardı: Bedenin parçalarının önce büyüyüp gelişmesi ve sonra yaşlanıp buruşması gibi. On bir yaşında bir çocuktum ve yalnızlığın “bir günü” nasıl da uzattığını anlamaya başlamıştım. Sözcüklerin birbirine yakın veya uzak oluştaki sıvı çözmeye çalışıyordum. *Şiir okuyordum*. Büyümlü bir güce erişiyordum onları okurken. Birden bire büyüyordum. Büyük adamlar gibi bakıyordum gökyüzüne, suya, anneme... *Şiir* kadar kısa konuşmayı ve uzun uzun susmayı öğreniyordum.

* * *

Dişlerinin arasından savrulan her sözcük dokunduğu havayı paramparça ediyor:

Çocukken bile kötülüğün sarhoş eden fısıltısı, kalbi ele geçirebilir. Çocukluğun sağladığı saf hava dağılıverir. İyilik o yaşta küser insana. Çocuk, etrafını saran koruyucu tabakayı parçalayacak gücü olduğunu öğrenir. Bu güç, kötülüğün gücüdür ve çocuğun kalbini bulmuştur. Güçlü olduğu durumları çocuğa öğretir ve ona gücün bitmek bilmeyen iştahını sunar. Çocuk en zayıftan başlar; başarılı olur. Yenmenin kör eden zevkini duyumsar.

Zayıflığın verdiği ezici yalnızlıkla baş edemeyeceğini düşünenler güçlü olanın oyunlarına yenilirler ve birkaç saatlik saadet için yanlış olana boyun eğerler. Bazen çocuklar bile yapar bunu. Masumiyet direnir: Derinlerde kıvıldayan dalgalar, yüzeydeki çer çöpü kıyıya sürüklemek ve ondan kurtulmak için çabalar.

Oyun adaletsiz başladı.

Çocuklardan biri ağaca yaslanmış, onları seyrediyordu. Kabul etmedi güçlü olanın adil olmayan teklifini. Güçlü olan ona baktı:

“Büyüyünce kafa tutacak herkese. Kasabanın büyüklerine bile” diye mırıldandı.

“Kafa tutsun da kafasını koparsınlar. Ben de mahallenin diğer çocuklarıyla istediğim gibi oynayayım. Top da, ip de benim nasıl olsa. Ne istersem yapar bu zavallılar. Ha ha hah!”

Bunları düşünmüyordum, yaşıyordum. Tam o sırada şiir bana göründü ve gülümsedi.

Bahçenin en sessiz köşesine gittim. Ağaçlar, konuşmasam da anlıyorlar. Tepedeki kayalar beni çağırıyorlar. Kayaların üstünde kına var. Tükürüp yumuşatmak gerekiyor. Sonra bir taşla şöyle bir karıştırmak. Sonra da avucumun ortasına sürmek kalıyor.

Hepsini yaptım. Kayaların bana hazırladığı çocukça bir oyun bu. Ne zaman güçlü olanın adil olmayan teklifini kabul etmesem beni kına yakmaya çağırırlar. Kayaların üst tarafında arabalar geçiyor. Nereye gidiyor bu arabalar? Haritalarda ismini duyduğum şehirhirlere... Şehirlerin ötesindeki ülkelere: Ankara, İstanbul, İzmir, Almanya, Amerika...

Dünya bu kasaba kadar değil muhakkak. Radyo tiyatrolarında ve kitaplarda anlatılanlar nerede yaşanır? Ufkun bittiği yerde başlıyor olmalı başkalarının dünyası.

Uzaktan çocuk sesleri geliyor. Kazanılmış bir oyunun biriktirilmiş sevincini gökyüzüne salıyorlar.

Başka bir ses çocukların sesini bastırıyor: “Nerdesin!”

Cennet annenin sesi bu.

“Kayalıklardayım!”

“Eve gel! Yemek hazır.”

Cennet anne ellerinin nasırlı olduğunun farkında değil. Kasabada büyüklerin elleri nasırlı olur. Ayak topukları da çatlamıştır. Cennet anne çocukları bulgur pilavının başına topladığında, kadından çok annedir.

İşte böyle başladı şiirin ruhuma hükmedişi:

Yaşlı kadına baktığımda,

Ayaklarım su ile buluştuğunda,

Arkadaşım oyunda hile yaptığında,

Kayalar ellerimi kınaladığında,

Ve Cennet anne şefkatle beni çağırdığında...

Şiirle üzüntülerim geçiveriyor, sevinçlerim apaçık ortaya çıkıyordu. *Şiir yazıyordum*; ruhun sesini duyuyor, onun gösterdiği yolda ağır ve emin yürüyordum. Kelimeler sözleşmişler gibi arka arkaya diziliyordu. Önce onların bir araya gelişindeki giz'e hayret ediyor, sonra olağanlığını kabul edip bakışlarımı gökyüzüne çeviriyordum: Kelimelere ritim kazandıran güç, gökyüzünde olmalıydı.

O zamanlar şiirin tarihsel sürecini, bu süreç içindeki değişimini, şiirin diğer yazım türleri ile yakınlığını veya uzaklığını, şiire etki eden faktörleri ve daha birçok şeyi bilmiyordum. Poetika kelimesini hiç duymamıştım. Dörtlük, beyit, redif, uyak, cinas gibi tanımlamalardan haberim yoktu. Şiirin bir kaçış ve huzur olduğunu kavramıştım sadece.

Şiir olmasaydı suyun varlığı “su” olmaktan öteye gidemezdi. Yaşlı kadının kalbini gözlerinde göremezdim. Hile yapan arkadaşına hakaret ederdim, belki de dövüşürdüm

onunla. Kayalıkları duyamazdım. Cennet aneninin beni çağırın sesini sadece “bir ses” zannedebilirdim.

Şiir olmasaydı...

YAVUZ AHMET KOÇ

TÜRK ROMANINDA ERKEK

Hayır, yazıda herhangi bir romandan alın-tı falan yapmayacağım. Üstelik erkeğin Türk romanına yansımına hiç değinmeyeceğim. Hem bu kadar kısa bir yazı için başlıkta ifade olunan konunun genişliğine vakıf olacak den-li ilme saygım hem de tespit kokan o tür çalışmalardan uzak durmaya çalışmak gibi se-bepsiz bir takıntımdır. Böylesi niçin yazıya yukarıdaki başlığı uygun buldum?

Bazen gözümüzün önünde duran bir ol-gu, kavram veya adı her neyse en orijinal çalışma alanı olur. Edebiyat araştırmalarına baktığımızda Türk romanında kadın, çocuk, birey gibi konuların seçildiğini görürüz. Özellikle kadın merkezli onlarca çalışma ya-pılmış. Erkek üzerine ise hiçbir araştırma yok. Tamam, zaten edebiyatın dili fazlasıyla erildir. Yazarların çoğunluğu erkektir. Göz-lemler, algılar erkek cephesinden yapılmış. Yine de Türk Romanında Erkek orijinal bir çalışma başlığı sayılabilir.

Peki bu tür bir çalışma ne kazandıracak? Türk romanında kadın konulu doktora çalış-ması Türk kadınına ne kazandırmışsa onu. Sorunlara dair çözüm önerileri üretmişse, ka-dın haklarını savunan sivil örgütlere rehber olmuşsa, ezilen kadının aydınlanmasını sağ-lamışsa, kadını topluma sadece kadın kimli-ğiyle değil birey olarak sokmuşsa... Yani tüm bunları amaçlamış ve başarmışsa erkeği merkeze alan bir çalışma da başka sorunlara çözüm getirecektir.

İyi de zaten kadınla ilgili sorunların kay-nağı erkek değil mi denilebilir. Şayet çalışma-nın amacı salt tespitten ibaret kalmayacaksa asıl bu nedenle erkek çalışmalıdır. Meclisin-

de erkeğin hâkim olduğu, küfürlerin havada uçtuğu, ölümlü kazaların çoğunluğuna er-kek şoförlerin sebep olduğu bir ülkede erkeğin mercek altına alınması gereklidir. Zihnimizi yokladığımızda tarihi eser kaçakçısı Tecimer Hanım dışında yolsuzluk yapan bir kadın bu-lamayız. Ülke nüfusunun çoğunluğunun erkek sporlarıyla yatıp kalktığı ve aynı spor camiası-nın başarıdan ziyade doping skandallarıyla çalkalanması da bir diğer göstergeyken...

İyimser olduğum düşünülmesin. Çünkü ben Türk romanında kadın çalışmasının tes-pitten ibaret kaldığını biliyorum. Tanpınar romanındaki kadın, R. Nuri Gültekin roma-nındaki kadın, Kemal Tahir'in hafifmeşrep fakat güçlü kadınları... Aynı bakış açısı za-ten erkeği merkez aldığında Behçet Bey mi-sali mıymıntı erkek, Ahmet Cemil misali öte-kileştirilmiş erkek, Yüzbaşı Cemil misali güçlü erkek moduna girecekse zaten ha kadın çalışmış, ha çocuk... ortaya koyduğu sonuç bakımından çok farkı olmayacaktır.

Sayısal bilimler somuttur. Herhalde on yedinci yüzyılda doktorların tedavi yöntemle-ri konulu bir çalışmayla tıp alanında kimse doçent olmuyordu. Göz hastalıklarında bil-mem ne tedavisinin şöyle uygulanışı uygun bir konudur öte yandan. Sayısal bilimlerde ül-kemiz ölçeğinde tespiti dayalı çalışma Amas-ya havzasında bilmem ne otunun familya çe-şitliliği gibisinden konularla biyolojiden gel-ir. İlginçtir, sözel bölümü öğrencileri üniver-site sınavında biyolojiden net çıkarırlar.

Türkiye’de o kadar sayısal bölüm ger-çekten somut sonuçlara yönelik çalışma ya-pıyor mu? Bakanlık yapmış olanların bile tezlerinin yüzde yetmiş beşinin intihal oldu-đu tespit edilmiş, geriye kalan yüzde yirmi beşin ise nereden çalışıldığı bulunamamış ol-duğu var sayılırsa değil. Fakat Akdeniz Üni-versitesi’nde bir doktorun çalışmaları içimizi açan tek gündem mahiyetinde ara ara ekran-ları süslediğine göre o cephede hâlâ işini ya-pan adamlar var demektir.

Sosyal bilimlerde soyuttur. Öyle ortaya aspirin niteliğinde öneriler koyamaz. Bu tes-

pit benim fikrim değil. Genelın kanaati. Çünkü eğer gerçekten ilmi bir çalışma öneri koyamayacaksa gereksizdir. İşin diğer kısmını sanat eserleri yapıyor zaten. Kadını da çocuğu da çiçeği de böceği de anlatıyor. İlmin günümüze ölçeceğinden daha soylu bir duruşu olması lazım. Maalesef günümüz ülke sorunlarının çoğu sosyal bilimlerin üzerine düşen sorumluluğu ciddiye almamasından kaynaklanıyor.

Örnek Kürt sorunu. Yıllarca mevcut sistem Kürt diye bir halkın olmadığını iddia etti. Dolayısıyla Kürdistan da olamazdı. Halkımız Kanuni'nin o ünlü mektubunda Kürdistan ifadesinin geçtiğini tarihi çalışmalardan değil BDP'li milletvekillerinden öğrendi. Ermeni diasporasının iddiaları karşısında hala bilimsel argümanımız yok. Orhan Pamuk'a demediğimizi bırakmıyoruz ama Nobel alacak ideal bir Türk romancısının nasıl yetiştilmesi gerektiğini bilmiyoruz.

Yap demesi kolay, denilmiştir muhtemelen. Zorsa o kürsüyü işgal etmemeli. Doçentlik sevdasıyla puan derdine düşüp otuz makale yayımlatılacağına iki tane olmalı, ortaya çözüm koymalı. Dede Korkut Hikâyeleri'nde geçen bilmem ne kelimesinin tahlili üzerine art arda çalışmalar yayımlamak yerine bu muhteşem hikâyeyi nasıl günümüz okurunun ilgisine hitap edecek şekilde sunabiliriz, ona odaklanmalı.

Tabi sadece hocalarımızı vurmak da yanlış. Meselenin bir de sanat cephesi var. Mehmet Akif yaptığı konuşmalarla tek kurşun atılmadan Konya ayaklanmasının bastırılmasını sağlamıştı. Şimdinin duayen iki şairinin de partisi var, her iki parti de yüzde bir oy alamıyor. Değil ki kitleleri etkileyip peşinden sürüklesin. Öyle ki çoğu şairimiz kahveye gitse lafını dinletecek üç beş adam bulmaktan muzdarip.

Anlaşılacağı üzere Türk romanında erkek konusu sadece orijinal olduğundan değil mutlak ihtiyaç arz ettiğinden çalışılmalıdır. İş bu yazının amacı; söz konusu çalışmanın ehemmiyetini belirtmek, yöntemi hakkında bir görüş ortaya koymaktır. Onun haricinde,

çalıp çırpıp yerine ömürlerini bizleri yetiştirmeye adanmış hocalarımıza saygımız ve sevgimiz sonsuzdur.

YENİ ÖYKÜ KİTAPLARI

YILMAZ YILMAZ, YILLARDIR BİR EV (Sütun Yayınları, İstanbul 2013, 20 öykü: Yıllardır Bir Ev; Sonrası Sayılı Nefes; Bir Napsip Hikâyesi; Hayatın Zorluğu Üzerine Notlar; Bir Kırgınlığı Büyütmek; Yakınımız Irak Oldu; İnsan Dediğin Ölüme Yazgılı; Sonsuza Merdiven; Denge; Çingene; Gayret; Âsitâne; Üzüm; Kar; Yakın; Çiçeklerden Bir Cennet; Fotoğraf; Dünya Dönüyor; Ev; Uyanma)

CÜNEYD SUAVİ, 40 HİKÂYE (T.C. Edirne Valiliği Yayınları, Edirne 2013, 40 öykü: Balon; Dolmuş; Çocuk; Yarış; Sevgi; Cimri; Bahşış; Kısmet; Yıldız Postası; Kırıntı; Çakmak; Küçük Kuş; Uçak; Doktor; Tedavi; Posta; Halı; Kaban; Hasret; Ziyafet; Tarif; Dilekçe; Balık; Çalınan Rüyalar; Uçan Ayakkabılar; Ümit Taşı; Sahil; Fetih; Hayal Yıldızı; Karlı Dağın Taneleri; Fakir; Bir Şey; İpucu; Dua; Pembe Gözlük; Borç; Boşluk; Babacı; Uu! Uu!; İndirim)

AYŞEGÜL ÇELİK, KORKU VE ARKADAŞI (Can Yayınları, İstanbul 2013, 20 öykü: Tarçın; İncili Gece; Atlar ve Avcılar; Safran; Geceseferası; Suretler ve Gölgeleler; Sarı Şarkı; Diken ve Kordela; Korku ve Arkadaş; Yok Hikâye; Kar Ağacı; Bitek Toprak; İçeriden Sızan Işık; Balçık Çiçeği; Nağme; Kuşlar, Balıklar ve Cümle Mahlukat; Pantili; Gümüş Gecelik; Kumsal; Şenlikçi)

BERNA DURMAZ, BİR FASİT DAİRE (Can Yayınları, İstanbul 2013, 20 öykü: CEMAFER; Zurna Dediğin Delikli Boru; AYNİ BABAM; Aşkın Mabedi de Tendir Hadisi de; ZARİF; Bir İğne Bin Minnet Doğurur Günün Birinde; Şişenin İçinden Bakıtım Eşyaya; Göğün Altı Varken; ISLAK OĞLAN; Dön Dolaş Hep Aynı Ova; Bir Galon Şarabı Ziyen Etmış Yine; SEVGÜL; Arif'in Bildiği Neydi; Gelinde Bir Uçurum; Has-

ret'in Aklında Bir Acı Ceviz; Bacchus'a İçelim; KASIM EMİN; Bir Külâh Güllü Lokum; TOPUZ; Kuyruğunu Yutmuş Yılan)

YALÇIN TOSUN, DOKUNMA DERSLERİ (YKY Yayınları, İstanbul 2013, 21 öykü: ARZUYU ÖRTÜSÜNDEN: Damdaki; Yaralı Bir Kaplan; Bir Kocanın Gizli Defterinden; Homoeroticus; Sıcak Sandalye; TANIDIK YABANCILAR MAKAMI: Trendeki; Soğuk Yılan; Çilek Ne ki; Firari Parmağın Ucu; Saklı; BİLİNDİK SİRLAR MAKAMI: Drama Queen; Dilan'ın Ormanı; Tosbağa Öldürmek; Kibritçi Kız; Ruhsar Hanım'la Levon Bey'in Beş Çayı; KÜÇÜK KESİKLER: Pansiyondaki; Kucak Delisi; Şarkı Bitti; Ferhat Olmak; Herkes Kendi Gemisinde)

NESLİHAN ÖNDEROĞLU, MEVSİM NORMALLERİ (Alakarga Yayınları, İstanbul 2013, 21 öykü: Gecenin Ayazında; Bir Yerde; Kestane Ağacı; Üçüncü Şahıs; Eğik Atuş; Cirdonlar; Olivetti; Kavunlar; Çorba; Evrim Teorisi; Mars-1; Polen Yağmuru; Ayakkabılar; Gecikmiş Bir Yaz Akşamı; Masaj Artı Duş 75 TL; Baileys; Japon Balığı; Hava Kabarcıkları; Katarakt; K'yı Sevmeye; Dut; Veranda)

YILDIRIM ARICI-SEDAT SEZGEN, BUGÜN (Metis Yayınları, İstanbul 2013, 15 öykü: Değişimim; Eşikte Bir Okur; Kördüşüm; Adam Adama Çok Benziyor; Bulutlar Nereye Gider; Yağmur Pasajı; 14 Temmuz; Odamsızlar Eksik; Bir Şey mi Var?; Kadife Paltolu Kedi; Yedinci; Sazandere İçin Mor Bir Bilet; Ben; The Balanescu Quartet; Sonsöz)

NECATİ MERT

KÜTÜPHANE

Altmışında, çok çok altmış beşinde olan, niyeysel yaşından yaşlı gösteren bir adam. Müşterimiz değil. Sokaktan da bilmiyorum. Yüzünde, aşinalık göstermişim de unutmamışım gibi tuhaf bir tebessümle girdi. Ömer'e baktım: Bu ne iş? Niye bu adamın alınganlığı? Ömer, tezgâhtar; kargodan koli gelmişti yenileyin, açmayı bırakmış, elinde kitaplar ve fatura, adama bakmaktaydı zaten, bana döndü, diyeceğini yüzüyle dedi: Bildiğim biri değil.

Anlattı, öğrendik: Recep'in eski bir arkadaşımış (Recep bunca yıldır benim de arkadaşım, ama bu adamı ne gördüm ne duydum), kaç yıldır görmemiş, gurbet gurbet dolaşmış çalışmış, nihayet dönmüş, dönmesiyle de Recep'i aramaya koyulmuş (Adres doğru, Recep her gün hem de bu saatlerde gelir, dereden tepeden), fakat çok istedin mi bir şeyi olmuyormuş, çıktığı kahveye bakmış, uğradığı esnafa sormuş, hatta evine bile gitmiş (Neden arıyor ki), denk getirememiş (Telefon et be adam)...

“Telefon etseniz?”

“Size ikinci gelişim bu. Verdiğiniz numara yanlış. Recep'in değil.”

Ömer'le bakiştık.

“Biz mi verdik numarayı? Bizden mi aldınız? Ne zaman?”

“On gün kadar oluyor.”

“Yanıyorsunuz. Biz size numara vermedik. Sizi de siftah görüyoruz.”

“Siftah mı dediniz?”

“Görüştük mü? Görüşmedik ki. Siz numarayı başka birinden almışsınız.”

“Hayır! Siftah görüşmemizde sizden aldım. Siz emekli öğretmen değil misiniz? Recep de her gün ikindiye doğru buraya uğramıyor mu?”

“Evet, uğruyor.”

“Gördünüz mü? Sizden almışım işte.”

Canım ne alaka! demeliydim, diyemedim, demedim. Görünüşte bir şeyi yok adamın, ama mantığı şaşşı. Hatta kör. Ne anlatabilirdim kimesnenin böylesine!

Ömer akletti, telefonunu çıkardı, sonra da kaydettiği numarayı sordu şaşşıya, anlaşıldı ki ikisini karşılaştıracak. Adam da çıkardı cebini, camına baktı, söyledi. Yan yana getirdiler, numaralar birbirini tutmuyordu.

Adam hiç fütür etmedi, hâlâ alıngandı, kendi iç sessizliğine yüzünde durup duran tebessümüyle ve adeta kuş uçuşuyla baktı (Adam, kuş bakışıyla uçtu dememi mi isterdi?). Mır mır mırıldandı:

“Hay Allah! Siftahleyin sizden aldığım numara bu.”

“Siftahleyin mi dediniz?”

“Görüşmedik mi? Görüştük. (Deli bu adam). Siz numarayı benden sonra değiştirmişsiniz. (Recep’e dua et, hatırı var; yoksa hani hastiroloji çekmişim).

“Hayır! Sizinle siftah bugün görüşüyoruz. Cep telefonları çıktı çıkalkı da Recep’in numarası değişmedi. Buluştuğunuzda bunu sorun.”

“Uğruyor, demiştiniz; burada beklesem.”

“Bizdeki numarasına telefon edin.”

Ömer, tane tane yazdırdı, tekrarlattı. Adam aradı. Recep açtı. Konuştular. Doğallayın (haliyle’nin Hacivatçası) çizgi-nokta düzenindeydi konuşmaları; Recep’in boşlarını, yani sessizlerini çizgiyle doldurmak bize düştü:

“Selamünaleyküm! Recep’le mi görüşüyorum? Koyuncuların Recep mi?”

(Evet, Koyuncuların. Ama...)

“Canım kardeşim! Ben Rahmi.”

(Rahmi mi?)

“Hatırlayamadın demek. Memlekete döndüm nihayet desem, bilirsin. Dedim ben de. Çalış, çalış yaban ellerde, sonu yok. Geldim.”

(Yine çıkaramadım.)

“Aşk olsun! Ben geliyor, seni soruyorum derhal. Başka kimim var çocukluktan! Sen ise...”

(Yoksa Yarıcıların Rahmi mi?)

“Yarıcıların ya! Koyunlarınız vardı, siz bakıyordunuz. Biraz da tarlanız; onu biz ekip biçiyor, bölüşüyorduk.”

(Hiçbiri yok. Mahalledeki ev kaldı tek.)

“Nasıl olur! Onca hayvan, toprak, varidat... Evi gördüm.”

(Şimdi nerdesin? Hemen gelirim.)

“Kütüphanedeyim. Beklerim.”

“Kütüphane işte.”

“Kitaplar var.”

“Pasaj içinde.”

“Seni tanıyorlar. Uğradığın yermiş.”

Ömer bir yandan, ben bir yandan, “kütüphane” değil “kitabevi” ya da “kitapçı” yahut “Hoca’nın dükkânı” demesi için helak ettik kendimizi. Kulağı kapalıydı adamın, içinden hariç duyduğu yoktu. Hoş, ben olsam ben de duymam, duymazlıktan gelirdim. “Kitabevi” tam çeviri, ama “kütüphane”nin anlattığını anlatmıyor. “Kitapçı” ise çok başka. “Kütüphane” bugün “kitaplık” oldu, kelime tuttu, tuttu da bizim dükkân “kitaplık” değil ki. Adam bunların farkında; “kitapçı” da demiyor, onu yeftin buluyor herhal.

Anlaşmış olacaklar. Anlaştılsa nasıl anlaştılar? Kim kime ne dedi? Bilmiyorum. İpin ucunu kaçırdım.

Rahmi telefonu kapattı, kuş bakışıyla uçan kuş olup döndü. Yüzünde ne alınganlık ne fütursuzluk. Sadece tertemiz bir tebessüm –ki ay yüzlü.

“Şimdi geliyormuş. Bekle, dedi.”

Sanki bitişiğimizdeki berberde köylüleriyleydi, anında geldi. Onca yılın birikmiş hasretiyle kucaklaştı sahiple yarıcısı. Çay söyledim. İçtik. İki yudum arası, sorulu sorulu baktı Recep: Yordu mu sizi?

Bakışına baktım: Rahmi değil, dil yordu. Bir de ima ettiğim ilavem oldu: Fakat “kütüphaneci” olmadığımı sevinmeliyim. Hele ki “kütüphanecilik” yapmadığıma. Bunlardır asıl yoracak olanlar. ❧

CEMAL ŞAKAR

GÖL

Çocuklar yine.

Hep yine çocuklar.

Yine atılmış çuvallar gibi çocuklar.

Bir anlamı var mı şimdi?

Şimdi hayatın anlamı şimdi?

Başını ekrandan kaldırdı. Cama baktı. Bilgisayardan kestiği görüntüyü cama yapıştırdı.

Gözlerini açtı kapadı. Hızlıca kırıştırdı kirpiklerini. Camdaki çuval gibi atılmış çocuklar silikleşti; sokağın karşı tarafında her nasılsa kalmış bir arsada, yan apartmana yaslına yaslına üçüncü katı aşmış ceviz ağacını gördü. Cevizler. Kargalar. Çocukların seslerini duydu. Sokaktan duyduğu çocuk seslerini camdaki görüntüye ekledi. Camı açtı. Çocuklar sokağa döküldü. Sokaktaki çocuk sesleri doldurdu odayı. Mutlu oldu. Mütebessim. Oturdu koltuğa. Açık kalmış ekranda donakalmış görüntü.

Sertçe kapattı.

Hayatı düşündü. Düşündü hayatın bir anlamı olabilir mi diye?

Sağ elinde tuttuğu sıfırbeş kalemi sol koluna batırdı.

Batırdı.

Sıfırbeş uç kırıldı. Çıt!

Kalemin metal ucunu biraz daha.

Yüzü kasıldı.

Bir damla kanla hayat arasında bir bağ olabilir miydi?

Çocukların sesleri kesilmişti yine.

Dünyanın tamamı insan kanının bir damlasına değmezdi değil mi?

Kargalar yine.

Asfalta attıkları cevizler. Tık!

Metal ucu hiç kaldırmadan dirseğine doğru çekti.

Zor olmadı.

Aynı acı.

Durdu.

Durduğu yerde biraz daha bastırdı kalemi. Bir damla kan.

İki damla kan arasındaki en kısa yol ince ince kaniyordu.